

Posudek oponenta práce

Název práce:	Historické pozadí Bileáмова požehnání v knize Numeri a souvislost s aramejskými orákuly
Autor práce:	Roman Zábrodský
Vedoucí práce:	ThDr. Eva Vymětalová Hrabáková, Th.D.
Oponent:	Mgr. Marek Vinklát, Ph.D.

Formální náležitosti práce:

Předkládaná práce **odpovídá** svým rozsahem požadavkům kladeným na bakalářské práce na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy. Opatření děkana 9/2018 (čl. 4,4a) stanovuje jako minimální rozsah 72 000 znaků včetně mezer. Samotný text práce (úvod až závěr) bez literatury a s poznámkami pod čarou činí 106 107 znaků včetně mezer a blíží se tak rozsahu práce diplomové. **Nechybí** titulní list, poděkování, prohlášení, anotace v češtině a v angličtině, klíčová slova v češtině a v angličtině, obsah, seznam zkratk, seznam použité literatury a seznam příloh. Kapitoly jsou číslovány správně, avšak máme zde dvě stránky číslované jako 51. Na základě mého předchozího posudku pracuje autor s citační normou ČSN ISO 690 již uspokojivě.

Jazyková úroveň práce:

Jistý nedostatek bakalářské práce spatřuji v autorově psaném projevu. Ten je společně s mluveným projevem ústředním a klíčovým prostředkem v práci akademika, bohoslovce i duchovního. Odbornému textu velmi uškodí, je-li psán s gramatickými chybami, překlepy a dalšími nesoulady, jelikož mnohdy znemožňuje správné pochopení sdělení (zbytečně košaté věty a vynechaná interpunkční znaménka) a snižuje autoritu pisatele (např. chybně zapsaný latinský výraz „oe ypso“ na s. 26). Častým jevem je nesprávná práce s **interpunkčními** znaménky. Na některých místech čárky zcela chybí (např. s. 7 a 14), jinde naopak přebývají (např. s. 23 a 35). Občas jsou opomenuty i tečky. Spojku „čili“ píšeme bez spojovníku (s. 23 a 27, na s. 26 pak správně).

Mezi základní chyby patří bezesporu psaní **velkých a malých písmen** (v práci např. s. 32: blízkého východu, s. 41: staré Aramejštiny, s. 44: v Biblickém narativu, s. 47: kultů Mezopotámského náboženství, s. 51: v prostoru syropalestiny a zajordání). Biblišta často naráží na jména pradávňých národů a jazyků, vlastních jmen lidí a bohů. Je potřeba, aby si autor bakalářské práce tyto pravidla do budoucích let pevně osvojil. Vlastní jména a jména národů vždy s velkým počátečním písmenem. Názvy jazyků a přídavná jména pak s počátečním písmenem malým. Pravidla pro psaní **měkkého „i“ a tvrdého „y“** zde shrnovat nebudu (v práci např. s. 19: vyslal posli, s. 25: praktiky by mohli, s. 26: center, které byli; praktik, které byli, s. 25: milně interpretoval). Vyskytují se i další chyby (s. 34: zkomparovat) a překlepy (např. s. 33: se neslyšícím od proroků).

Odbornost práce:

Mezi úvodem a závěrem se práce dělí na tři hlavní části. Druhá kapitola představuje proroka Bileáma v kontextu knihy Numeri, dalších biblických textů a krátce také v kontextu dvou traktátů Babylonského talmudu. Kapitola pokračuje přehledem nevokalizovaného hebrejského textu vybraných veršů Nu 22–24 s připojeným Českým ekumenickým překladem. Autorův vlastní překlad do češtiny je umístěn do poznámky pod čarou, což nepůsobí příliš přehledným dojmem. Studentovi bych doporučil odlišný přístup. Upřednostnil bych vlastní překlad a do poznámky pod čarou uváděl pouze zajímavosti či odlišnosti od Českého ekumenického překladu. Vlastní badatelská práce by tak byla viditelnější.

Třetí kapitola se zaměřuje na druhý známý literární celek, který hovoří o Bileámovi, synovi Beórově. Jedná se o rekonstruovaný nápis na poničené omítce z 8. stol. př. n. l. objevené na archeologické lokalitě Dér Allá. Autor práce považuje tento nápis za „jediný mimobiblický pramen, který potvrzuje existenci starozákonního proroka Bileáma.“ (s. 35). Podobně tomu je i ve větě v závěru, kde píše, že oba texty využíváme pro Bileámovu charakteristiku a pro „doložení jeho skutečné existence“ (s. 51). V předposledním odstavci závěru autor svůj pohled dále potvrzuje: „Zcela určitě mimobiblické dokumenty z Deir ‘Allá potvrzují existenci biblického proroka Bileáma.“ (s. 52). S tím nemohu souhlasit. **Skutečně autorovi pro potvrzení existence starozákonní postavy stačí jediný mimobiblický pramen?** Co když text Numeri i text na omítce z Dér Allá hovoří o postavě již tehdy smyšlené či mýtické? Pokud zde chceme zůstat na poli vědy, doporučuji autorovi volit pro příště zdrženlivější výroky.

V kapitole je dále uveden přepis textu z omítky i jeho český překlad z pera filologa semitských jazyků Pavla Čecha. Přepis textu je pak převzat z recenze Barucha Levineho *The Deir ‘Alla Plaster Inscriptions*. Autor čtenáři neposkytuje vysvětlivky pro převod znaků (např. co značí písmenko „m“ s tečkou, lomítko, hranatá závorka, jak jsou značeny lacuny a hrdelnice) a dělá chyby v přepisu písmen „ajin“ a „alef.“ To dokazuje, nakolik obtížné téma si student pro svou bakalářskou práci vybral. Přepis textu mohl pro tyto účely více zjednodušit, a to čtenáři příslušně vysvětlit a uvést. Případně přepis zcela vynechat a více se zaměřit na Čechův překlad. I zde je tedy prostor pro diskusi či případné budoucí úpravy.

Čtvrtá kapitola se věnuje tématu aramejských orákulí oblasti Levanty a Zajordání. Když autor hovoří o aramejském a hebrejském označení rituálních specialistů, přepisuje je nesprávně. Podle užívané studie Dalibora Antalíka *Magica Cananea* by měl zjednodušeně zapsat „lochšá“ a „lachaš či melacheš“ (s. 47). Student zaměňuje zápis „chet“ (u Antalíka *h* s tečkou) za „he“ (u Antalíka *h* bez tečky). Na tomto místě by autorovi bakalářské práce mohla pomoci větší práce s hebrejskými písmeny, která jsou mu vlastní. Při uvedení kořene חנל by si jistě tuto nesrovnalost uvědomil. Dále autor mluví o literárních památkách, které užívají příbuzného jazyka a obsahují také orákulum. Podle autora „mezi ně patří Zakirova stéla, Měšova stéla a Měšova bojovná stéla“ (s. 49). První dvě stély stručně charakterizuje. Překlad Zakirovy stély bohužel neuvádí a čtenář si tak nemůže udělat jasnější obrázek o

popisovaném dokladu. Text orákula z Měšovy stély uvádí v Antalíkově překladu, ovšem „popis dalších událostí vztahujících se bezprostředně k tomuto příkazu“ (s. 50) si čtenář již nepřečte a nespátí tak „specifický sled slov a charakter sdělení“ (s. 50). Téma bakalářské práce je natolik zajímavé a zaměřené na texty, že by měl autor skutečně zvážit, zda tyto stručné epigrafické památky čtenáři názorně nepřiblížit. Samozřejmě skrze řádně ocitované existující překlady. V případě diplomové práce by pak byly na místě překlady vlastní. **Co je to Měšova bojovná stéla, kterou autor zmiňuje pouze na s. 49?**

Ocenění a výhled do budoucna:

Oceňuji autorovu odvalu pro vybrané téma a zároveň nadšení pro biblickou archeologii a pro soubor mimobiblických textů vztahujících se k Tanachu. Bádání v této oblasti není snadné a ve chvíli potvrzování či vyvracení biblických událostí nebo existence biblických postav může dokonce působit kontroverzi. Předkládaná verze práce je verzí opravenou na základě předchozích posudků vedoucí práce a oponenta. Vzhledem k tomu, že v práci stále zůstaly některé nejasnosti a chyby, nemohu navrhnout známku výborně (1) a ani velmi dobře (2). Autor však s pramenným jazykem a textem pracovat umí a podnikl dostatečnou sondu do odborné literatury. Pevně věřím, že se jeho budoucí bádání bude ubírat podobným směrem a bude posíleno o zkušenosti načerpané při tvorbě bakalářské práce.

Hodnotím práci velmi dobře až dobře (2–3). Na obhajobě budiž studentovi položena alespoň jedna z tučně zvýrazněných otázek z části „Odbornost práce.“

V Praze, 20. 1. 2021

Mgr. Marek Vinklát, Ph.D.